

RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON

OTSUS

Vaidlustusaja number	57-26/307705
Otsuse kuupäev	20.04.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Ulvi Reimets
Vaidlustus	Osaühingu Adduco vaidlustus Sihtasutuse Eesti Kunstimuuseum riigihankes „Rahvusvaheline kunstiteoste transporditeenus“ (viitenumber 307705) riigihanke alusdokumentidele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Osaühing Adduco, esindaja vandeadvokaat Margus Kõiva Hankija, Sihtasutus Eesti Kunstimuuseum, esindajad vandeadvokaat Kati Jakobson-Lott, advokaat Teele Talk-Kõdar
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS¹ § 197 lg 1 p 5 ja § 198 lg 2 alusel

- Rahuldada vaidlustus osaliselt ja kohustada Sihtasutust Eesti Kunstimuuseum viima vastavusse õigusaktidega ettenähtud nõuetega:**
 - dokumendis „Hankepass täiendavate selgitustega“ sätestatud pakkujate kvalifitseerimise tingimus osas, milles on nõutud, et:**
 - pakkujal peab olema museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse järjepidev osutamise kogemus riigihankele eelneva 60 kuu jooksul;
 - lepingud peavad olema täidetud riigihankele eelneva 24 kuu jooksul;
 - lepingutes peab tellijaks olema muuseum või mäluasutus.
 - lisa 1 „Tehniline kirjeldus“ p-is 4 teenuse osutamiseks kasutatavate autojuhtide varasema töökogemusele tingimused.**
- Mõista Sihtasutuselt Eesti Kunstimuuseum Osaühingu Adduco kasuks välja 896 eurot tasutud riigilõivust ja lepingulise esindaja kulu summas 2740,5 eurot (käibemaksuta).**
- Mõista Osaühingult Adduco Sihtasutuse Eesti Kunstimuuseum kasuks välja lepinguliste esindajate kulu summas 1080 eurot (käibemaksuta).**

EDASIKAEBAMISE KORD

Otsuse peale võib esitada kaebuse halduskohtule kümne päeva jooksul otsuse avalikult teatavaks tegemisest arvates (halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1).

¹ riigihangete seadus

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (RHS § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 18.03.2026 avaldas Sihtasutus Eesti Kunstimuuseum (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris avatud hankemenetlusena läbi viidava riigihanke „Rahvusvaheline kunstiteoste transporditeenus“ (viitenumber 307705) (edaspidi Riigihange) hanketeate.

2. 27.03.2026 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Osaühingu Adduco (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Riigihanke alusdokumentidele. Vaidlustaja vaidlustas järgmised regulatsioonid:

- 1) „Hankepass täiendavate selgitustega“ osas C: „Tehniline ja kutsealane suutlikkus“ esitatud pakkujate kvalifitseerimise tingimused;
- 2) lisa 1 „Tehniline kirjeldus“ (edaspidi TK) p-is 4 teenuse osutamiseks kasutatavate juhtide varasema töökogemuse tingimused.

3. Vaidlustuskomisjon teatas 06.04.2026 kirjaga nr 12.2-10/57 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 09.04.2026 ja neile vastamiseks 14.04.2026.

Vaidlustuskomisjoni poolt määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja menetluskulude välja mõistmise taotluse Vaidlustaja ning menetluskulude välja mõistmise taotluse Hankija, teiseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja täiendava menetluskulude välja mõistmise taotluse Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

4. Vaidlustaja, **Osaühing Adduco**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

4.1. Hankija on kehtestanud pakkuja tehnilise ja kutsealase suutlikkuse varasema kogemuse nõuded.

TK p-is 4 on Hankija sätestanud teenuse osutamiseks kasutatavate autojuhtide varasemale töökogemusele tingimused.

Vaidlustaja hinnangul on need tingimused vastuolus riigihangete korraldamise läbipaistvuse, proportsionaalsuse ning konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtetega, mis tulenevad RHS § 3 p-dest 1 ja 3. Tehnilisele ja kutsealasele pädevusele Hankija kehtestatud tingimus on vastuolus ka RHS §-ga 98 ning § 101 lg 1 p-ga 2.

4.2. RHS § 101 lg 1 p 2 sõnastusest tuleneb selgelt, et varasema kogemuse referentsperioodi pikkus on üldjuhul 36 kuud. Hankija võib piisava konkurentsi tagamiseks arvesse võtta andmeid ka rohkem kui 36 kuu eest täidetud asjade müügi või teenuste osutamise lepingu kohta (RHS § 101 lg 2), kuid üldjuhul ei ole hankijal lubatud RHS § 101 lg 1 p-s 2 sätestatud

36 kuu pikkust referentsperioodi lühendada. RHS § 101 annab hindamise ja kontrolli meetodite osas ammendava loetelu.

Riigihankes on Hankija varasemate lepingute referentsperioodi õigusvastaselt 1 aasta võrra lühendanud. Hankija on koostanud tingimuse kirjelduse selliselt, et varasemad *lepingud või tellimused peavad olema täidetud hanke algamisele vahetult eelneva 24 kuu jooksul*.

Samaaegselt on Hankija õigusvastaselt kehtestanud nõude, et kvalifitseerumiseks peab pakkuja olema hankelepingu esemele sarnaste teenuste osutamisel järjepidevalt tegutsenud Riigihanke algamisele vahetult eelneva 60 kuu jooksul. Sellise tingimuse kehtestamine ei ole kooskõlas RHS §-ga 101.

RHS § 101 lg-s 1 on ammendavalt loetletud tõendid, mida hankijal on õigus pakkujatel nõuda ning ettevõtja varasemat kogemust käsitlevad üksnes RHS § 101 lg 1 p-d 1-2, mis määratlevad varasemat kogemust täidetud lepingute kaudu. Ühestki RHS § 101 lg 1 p-ist ei tulene, et Hankija võiks kvalifitseerimiseks nõuda järjepidevat varasemat tegutsemist teatava ajaperioodi jooksul.

Hankija on RHS § 101 lg 1 p-i 2 valesti mõistnud ja valesti kohaldanud. Kui RHS § 101 lg 1 p 2 võimaldab arvesse võtta 36 kuu jooksul täidetud lepinguid, ei tähenda see, et Hankija võib kehtestada nõude, et kvalifitseerumiseks peab pakkuja olema tegutsenud 36 kuud.

Isegi kui järjepidevat tegutsemist teatava ajaperioodi jooksul saaks käsitleda varasemalt täidetud lepingu tunnuseks RHS § 101 lg 1 p-s 2 tähenduses, ei tohi Hankija kehtestada nõuet, mille kohaselt peab selline järjepidev tegutsemine olema kestnud kauem kui RHS § 101 lg 1 p-s 2 sätestatud 36 kuud.

Kuigi Hankija on kvalifitseerimistingimuse sõnastuses viidanud ka RHS § 101 lg-le 2, mis lubab piisava konkurentsi tagamiseks arvesse võtta andmeid rohkem kui 36 kuu jooksul täidetud asjade müügi või teenuse osutamise lepingute kohta, on 60 kuu pikkuse järjepideva tegutsemise nõue hoopis konkurentsi piirav. Järjepideva tegutsemise kohustus 60 kuud on vastuolus RHS § 101 lg 2 sõnastusega, mille eesmärk on konkurentsi suurendada ja võimaldada riigihangetel osaleda ka pakkujatel, kelle varasem kogemus pärineb varasemast ajast kui 36 kuud asjade müügi või teenuse osutamise lepingute puhul või 60 kuud ehitustööde lepingute puhul.

4.3. Tehnilise ja kutsealase pädevuse tingimuse kirjelduse kohaselt sobivad kvalifitseerumiseks vaid sellised varasemad lepingud, mille tellija on muuseum või mäluasutus. Tingimus on vastuolus RHS § 98 lg-ga 1, sest pakkuja lepingupartneri liik või tegevusala ei näita pakkuja sobivust hankelepingut täita. Riigihanke hankelepingu esemega sarnaste asjade transporti tellivad ka teised isikud, mitte ainult muuseumid ja mäluasutused, mistõttu sellise piirangu sätestamine on õigusvastane.

Lisaks on muuseumid ja mäluasutused Eestis valdavalt kas riigi või kohaliku omavalitsuse asutused või nende asutuste hallatavad, mis tähendab, et tegemist on valdavalt hankijatega RHS-i tähenduses. Tingimus, mille kohaselt vastavad kvalifitseerimistingimustele üksnes muuseumide või mäluasutustega sõlmitud varasemad lepingud, on vastuolus RHS § 98 lg-ga 3.

Kui vaidlustuskomisjoni hinnangul ei ole varasema lepingupartneri isikut puudutav tingimus vastuolus RHS § 98 lg-tega 1 ja 3, on tingimus vastuolus RHS § 3 p-des 1 ja 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega.

4.4. Õigusvastaselt on Hankija piiranud varasema tegutsemise valdkonna üksnes museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordiga. Vaidlustaja hinnangul on nimetatud nõue täiesti ebaproportsionaalne ning piirab oluliselt konkurentsi, sest Hankija nõuab pakkujatelt selle nõudega väga pikaajalist järjepidevat tegutsemist väga kitsas tegevusvaldkonnas (museaalide ja/või kunsti rahvusvaheline transport), milliseid ettevõtjaid on Eestis vähe². Samuti on tingimus vastuolus läbipaistvuse põhimõttega, sest tarbetult kitsendava tingimuse kehtestamise kaudu võib Hankija tegelikult soovida eelistada näiteks oma varasemat koostööpartnerit³.

Muuseumid ja mäluasutused ei ole ka ainukesed, kes tellivad kunstiteoste või muude väärtuslike või eritingimusi vajavate asjade transpordi teenuseid.

Tehnilise ja kutsealase pädevuse tingimuse kirjelduse kohaselt peab pakkuja varasemalt olema täitnud vähemalt 4 sellist lepingut, mille tellija on muuseum või mäluasutus, kusjuures vähemalt ühe lepingu maksumus peab olema vähemalt 20 000 eurot. Vaidlustaja hinnangul on tegemist ebaproportsionaalse ning konkurentsi ülemääraselt piirava tingimusega, sest sellises mahus ja sellise hankelepingu maksumusega kunsti ja/või museaalide transporditeenust on Eestis tellinud eelkõige Hankija ise.

Hankija võib tugineda kaalutlusele, et museaalid ja kunstiteosed on väärtuslikud ning vajavad transportimiseks eritingimusi ja erilist kohtlemist. Museaalid ja kunstiteosed ei ole ainukesed transporditavad asjad, mis vajavad eritingimusi ja erilist kohtlemist. Samavõrra erilised on ka näiteks muud kergesti purunevad, riknevad või eriti väärtuslikud asjad (sealhulgas kunstiteosed), mida professionaalsed kolimisteenuse osutajad transpordivad erinõudeid kohaldades igapäevaselt. Vaidlustaja ei nõua transporditeenuse turu avamist hankelepingu täitmiseks vajaliku piisava kogemusega pakkujatele. Vaidlustaja eesmärgiks on Riigihanke alusdokumentides selliste valdkondlike ja isikuliste piirangute kõrvaldamine, millel puudub vahetu seos hankelepingu esemega ja mis ei saa anda Hankijale täiendavat kindlust teenuse osutaja asjatundlikkuse kohta. Valdkondliku ja lepingupartneri isikut käsitleva piirangu kõrvaldamine võimaldaks hankemenetluses osaleda asjatundlikel transporditeenuse pakkujatel (sh Vaidlustajal).

Asjaolu, et lepingu pooleks on muuseum või mäluasutus ei kinnita ega suurenda mingilgi moel transporditeenuse pakkuja asjatundlikkust või usaldusväarsust. Museaalide ja kunstiteoste transpordi nõuetekohasuse tagamisele on lisaks suunatud tehnilised tingimused: spetsiifilised nõuded sõidukile, pakkimisele, veose paigutamisele jne.

² Kuigi potentsiaalselt võivad riigihankel osaleda ka välisriikide ettevõtjad, on see siiski vähetõenäoline. Hankija poolt 2025. aastal korraldatud samasisulisel hankel välisriikide ettevõtjaid ei osalenud (hanke viitenumber 288961). 2024. aasta samasisulisel hankel osalejate andmed ei ole vaidlustajale teada, sest hankija korraldas hanke lihthankena (hanke viitenumber 281932).

³ Hankija varasem partner kunstiteoste transportimisel on olnud Plado Art Services OÜ, kellega hankija on RHR-i andmetel sõlminud hankelepingud aastatel 2024 (hanke viitenumber: 281932) ja 2025 (hanke viitenumber 288961).

4.5. Autojuhtide varasema töökogemuse nõue on vastuolus RHS § 3 p-des 1 ja 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega.

TK p-i 4 tingimus, mille kohaselt peab teenuse osutamiseks kasutataval kahel autojuhil olema varasem töökogemus kunsti vedamisel vastavalt 5 ja 2 aastat, on ebaproportsionaalne ja konkurentsi liigselt piirav. Hankija eeldab autojuhilt kogemust, mille pikkus ületab isegi RHS § 101 lg 1 p-s 2 esitatud tähtaega. Nii koormava tingimuse kehtestamiseks puudub mõistlik põhjendus, samuti seos hankelepingu esemega ja see on vastuolus RHS § 3 p-des 1 ja 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega.

Näitena näeb autoveoseaduse (AutoVS) § 40 ette ADR erikoolituse nõude juhtidele, kes veavad muuhulgas lõhkeaineid või radioaktiivset materjali. Ohtlikku veost vedava autojuhi ADR-i kohasele põhi-, eri- ja täienduskoolitusele võetakse AutoVS § 40 lg 1 kohaselt vastu isik, kellel on kehtiv mootorsõiduki juhiluba, kaasa arvatud esmane juhiluba, olnud vähemalt kaks aastat. Täiendkoolituse ja sellele järgneva eksami alusel saab vähemalt kaheaastase sõidukogemusega juht lõhkeaine ja radioaktiivse materjali veo õiguse. Seadusandja on seega lugenud proportsionaalseks nõuet, mille kohaselt ADR ohtliku veo koolitusele lubatakse kaheaastase kogemusega autojuht. Hankija on aga kehtestanud hankedokumentides ebaproportsionaalselt koormava tingimuse, nõudes autojuhilt väga spetsiifilise valdkonna kogemust koguni 5 aasta jooksul. TK p 4 tuleb Riigihanke alusdokumentide õiguspärasuse tagamiseks välja jätta.

4.6. Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

4.6.1. Hankija tugineb dokumentidele, mida ei ole vaidlustusmenetluses tõenditena esitatud ja mida ei saa vaidlustuskomisjon ja Vaidlustaja uurida.

4.6.2. Hankija põhjendab tingimusi lepingupartnerite nõudega.

Lepingute väljavõtete kohaselt ootavad Hankija lepingupartnerid spetsiifiliselt kunsti valdkonna kogemusega vedajat. Mitte ükski viidatud tingimus ei eelda transporditeenuse osutamist just muuseumidele ja mäluasutustele, nagu Hankija eksitavalt viitab.

Esitatud lepingute väljavõtete kohaselt soovivad lepingupartnerid teada vedaja lepingu andmeid, kooskõlastada transpordi korralduse ja täpsustada transpordi tingimusi. Ükski viidatud tingimus ei põhjenda vaidlustatud tingimusi. Ükski esitatud viide ei viita sellele, nagu ei saaks Vaidlustaja ka lepingupartnerite seatud nõudeid täita. Puudub alus eeldada, et Vaidlustajat ei aktsepteeriks valdav osa laenutajatest.

Mitte ükski Hankija põhjendus ei kinnita, nagu oleks kunstiteoste transporditeenuse osutamise eelduseks just vaidlustatud kvalifitseerimisnõuete seadmine.

4.6.3. Asjakohane ei ole Hankija viide, nagu peaks vedaja järgima ICEFAT-i poolt kehtestatud nõudeid ja kutsestandardit. Sellist nõuet ei ole Hankija esitanud (kuigi Vaidlustaja ei kahtle oma võimes neid nõudeid täita). ICEFAT-i tingimustel ei ole puutumust hanketingimustega ja need ei saa põhjendada kehtestatud tingimuste proportsionaalsust ja asjakohasust. Asjakohatu on ka Hankija arutluskäik, nagu soodustaks Hankija ICEFAT liikmelisuse nõudest loobumisega konkurentsi.

4.6.4. Vaidlustaja ei nõustu Hankija väitega, et RHS § 101 lg 1 p 2 ei keela referentsperioodi

lühendamist juhul, kui Hankija järgib RHS § 98 lg-s 1 sätestatud. RHS § 101 lg 1 p 2 ja § 101 lg 2 sõnastusest nähtub selgelt, et referentsperioodi lühendamine alla 36 kuu ei ole lubatud. Seaduses sätestatud referentsperioodi tuleb käsitleda imperatiivsena ning üldjuhul ei ole Hankijal õigust seda lühendada.⁴ Hankija viide RHS § 98 lg-le 1 ning arvamus, et lühem referentsperiood on asjakohane, proportsionaalne ja põhjendatud, ei ole käsitletavad õigusjärre erandina.

4.6.5. Hankija esitab sisulise põhjendusena viite rahvusvahelisele praktikale, mille kohaselt nõutakse enamasti varasemat kunstiteoste transportimise valdkondlikku kogemust. Hankija ei ole esitanud dokumentaalseid tõendeid sellise väidetava praktika kinnitamiseks. Esitatud põhjendused ei ole kuidagi seotud nõudega, et kahel autojuhil peaks kindlasti olema just 5 ja 2 aastane varasem töökogemus kunsti vedamisel.

Hankija viitab, et juhtide kogemus on nõutav tingimus laenulepingutes ja kindlustustingimustes, kuid ka see väide on tõendamata. Vastuse põhjal ei ole võimalik järeldada nagu oleks TK p-s 4 esitatud nõue proportsionaalne, vajalik ning kooskõlas konkurentsi tagamise nõudega.

4.6.6. Muuseumite ja mäluasutustega sõlmitud lepingute nõue on ebaproportsionaalselt piirav. Riigihanke hankelepingu esemega sarnaste asjade transporti tellivad ka teised isikud, mitte ainult muuseumid ja mäluasutused.

Vaidlustaja esitab täiendava tõendina kirjavahetuse Euroopa ühe juhtiva ja suurima rahvusvahelise haardega kolimisteenust pakkuva ettevõtjagva (lisa 1), kes on mh spetsialiseerunud kunstiteoste transpordile (väljavõte lisa 2). Hankemenetluse vältel peetud kirjavahetus sisaldab nii Vaidlustaja kui kirjavahetuse teise osapoole ärisaladust. Lisa 2 võimaldab kirjavahetuse osapoole identifitseerimist ja seostamist käesolevas dokumendis avaldatud teabega. Seetõttu taotleb Vaidlustaja käesoleva dokumendi lisa 1 ja lisa 2 osas Hankija juurdepääsu piiramist.

Kirjavahetuse osapool selgitas Vaidlustajale, et ettevõtja on küll kolinud paljusid kunstiteoste erakollektsioone, kuid ei ole Hankija nõutud perioodil osutanud kehtestatud tingimustele vastavat kolimisteenust muuseumitele. Kuigi kirjavahetuse osapoole erialases pädevuses ja spetsialiseerumises kunstiteoste transpordile ei saa olla vaidlust, ei suuda ka selline ettevõtja Hankija kehtestatud ebaproportsionaalselt kitsaid kvalifitseerimistingimusi täita.

Hankija kehtestatud tingimused välistavad ka teiste riikide kontekstis suure osa kunstiteoste kollektsioonidest.

Vaidlustatud tingimused eeldavad referentslepinguna muuseumi või mäluasutusega sõlmitud lepinguid. Autoriõiguse seadus sisaldab mõiste „avalik mäluasutus“, kuid mõiste „mäluasutus“ on Eesti õiguses defineerimata. Muuseumiseaduses esitatud muuseumi definitsioon välistab suure hulga kunstikogusid (nt eeldades § 2 lg 1 p-s 5 kogu kättesaadavaks tegemist huvilistele). Seega on kehtestatud tingimustega hõlmatud ainult avalikkusele suunatud muuseumid. Kunstiteoste väärtust, transpordi korraldamist või transporditeenuse osutajale kohalduvaid tingimusi ei määra kunstiteoste omaniku õiguslik vorm ega kunstikogu

⁴ „Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne“, Juura 2025, § 101 komm nr 25.

pidamise korraldus. Puudub mõistlik alus eeldada, et erakollektsioone hoitaks või transporditaks madalamate nõuetega transpordi tingimustele ja teenuse osutajale.

5. Hankija, Sihtasutus Eesti Kunstimuuseum, vaidleb vaidlustusele vastu.

5.1. Kvalifitseerimistingimus, milles nõutakse pakkujalt järjepidevat kogemust museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse osutamisel Riigihankele eelneva 60 kuu jooksul, ei ole ebaproportsionaalne.

Kvalifitseerimistingimuste eesmärgiks on tagada pakkuja usaldusväärsus ning veenduda, et pakkuja omab hangitava teenuse valdkonnas eelnevat kogemust. Eelneva kogemuse nõue tagab pakkuja suutlikkuse hankelepingut nõuetekohaselt täita. RHS § 98 lg 1 võimaldab Hankijal seada nõuded pakkuja kutsealasele pädevusele. Riigihanke puhul on Hankija sidunud pakkuja kutsealase pädevuse varasema töökogemusega.

Riigihanke eesmärgist lähtuvalt on Hankija jaoks oluline, et teenuse osutajal oleks pikaajaline järjepidev kogemus just museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi valdkonnas. Pikaajaline järjepidev kogemus museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi valdkonnas tagab, et Riigihankes edukaks osutuv pakkuja on suuteline lepingut hangitava teenuse valdkonnas täitma ning on kursis valdkonnas kehtestatud erinõuetega. Antud valdkonnas tagab pikaajaline teenuste osutamise kogemus museaalide ja/või kunsti transportimisel hankelepingu täitmise võimalikkuse. Kui Hankija ei nõuaks eelnevat pikaajalist kogemust muuseumidele või mäluasutustele kunsti ja/või museaalide transporditeenuse osutamisel, esineks reaalne oht, et Hankijal ei oleks võimalik hankelepingu alusel teenust tellida.

Riigihanke raames hangitavat transporditeenust kasutatakse välispartneritele (muuseumid ja mäluasutused) kuuluvate kunstiteoste transportimiseks Hankija filiaalidesse. Hankija ehk teoste laenaja ja välisriigi muuseum ehk teoste laenutaja sõlmivad alati laenulepingu laenutaja poolt sätestatud tingimustel. Kunstiteoste või museaalide laenulepingud sisaldavad tavapäraselt detailseid nõudeid kunstiteoste transpordile. Laenulepingute puhul seavad laenutajad eri liiki tingimusi laenatava kunstiteose või museaali transportimiseks kasutatavale teenusele. Mõni laenutaja kohustab teist lepingupoolt kasutama üksnes laenutaja poolt nimetatud teenuse osutajat ning sellisel juhul puudub laenajal õigus transpordi muul viisil korraldada. Hankija senise praktika kohaselt on enim levinud praktikaks siiski aga kohustus arvestada transporditeenuse tellimisel laenutaja poolt kehtestatud piirangutega ja kindlate tingimustega transporditeenuse osutajale. Tavapäraselt nõuavad laenutajad, et neile kuuluvaid teoseid transpordiks kunsti transportimisele spetsialiseerunud ettevõtted. Laenutajate jaoks on oluline, et kasutatav transporditeenust pakkuva ettevõtte oleks usaldusväärne ning omaks sealhulgas pikaajast ja järjepidevat kogemust just kunstiteoste ja museaalide transportimisel. Juhul, kui laenutaja hinnangul ei vasta transporditeenuse osutaja nende poolt kehtestatud nõuetele, tuleb laenajal kasutada laenutaja poolt valitud teenuse osutajat.

Hankija ja Louvre kunstimuuseumiga sõlmitud laenulepingu artikkel 4 sätestas detailsed tingimused ja nõuded kunstiteoste transportimiseks laenutaja ja laenaja vahel. Lepingu p 4.1 sätestas: „*the packing, transport and if necessary, customs formalities on entering the country shall be organised and handled, for both onward as well as return trips, by a company specialising in the transport of works of art and as far as possible by a single company*”

*appointed by the borrower(..).*⁵, Samasisuline tingimus sisaldus Läti Rahvusliku Kunstimuuseumiga sõlmitud laenulepingus. Seega on tavapärane laenuandjate nõue kasutada kunstiteoste transpordiks vaid kunstiteoste transpordile spetsialiseerunud ettevõtteid, st ettevõtteid, kes on osutanud transporditeenused muuseumidele ja mäluasutustele.

Hankija praktika kohaselt on tavapärane, et laenutaja kontrollib üle laenaja ja laenaja poolt kasutatava transporditeenuse osutaja vahel sõlmitud lepingu tingimused ning hindab teenuse osutaja eelnevat valdkondlikku kogemust ning usaldusväärust. Näiteks Louvre'iga sõlmitud laenuleping sätestas, et „*All transport operations must be approved by the concerned Curatorial Department of the Louvre Museum (..), including the contract details of the carrier (..)*”⁶.

Samasisulised tingimused sisaldasid ka Mauritshuisi kunstimuuseumiga sõlmitud laenulepingus: *arrangements, both incoming and outgoing, must be approved by the Mauritshuis.*⁷

Samuti on laenutajaid, kes nõuavad, et transporditeenuse osutaja peab olema ICEFAT-i liige (International Convention of Exhibition and Fine Art Transporters).⁸ Antud tingimus sisaldus näiteks Rootsisis asuva kunstimuuseumiga „Moderna Meseet“ sõlmitud laenulepingus.

Hankija ei ole kvalifitseerimistingimustes nõudnud, et Riigihankes osaleja peab olema ICEFAT liige, kuid soovib, et lepingu partner järgiks ICEFAT-i poolt kehtestatud nõudeid ja kutsestandardit.

Riigihanke eesmärgiks on leida pakkuja, keda aktsepteeriks valdav osa laenutajatest. Enne kunstiteoste üleandmist vedajale kontrollib kunstiteoste lähetaja alati põhjalikult transporditeenust osutava ettevõtte sobivust, sh valdkondlikku kogemust (varasem kunstiteoste transporditeenuse osutamine) ja usaldusväärust. Juhul, kui Hankija poolt kasutatav transporditeenuse osutaja ei vasta laenutaja poolt kehtestatud nõuetele, on laenaja kohustatud kasutama laenutaja poolt valitud teenuse osutajat. Sellisel juhul osutab kunstiteoste transporditeenust laenutaja poolt valitud ettevõtte, enamasti ICEFAT liige, mis muudab kunstiteoste transporditeenuse kulud Hankija jaoks oluliselt kallimaks. Arvestades ICEFAT liikmete teenuste hindu, peaks Hankija halvimal juhul laenamises suurenenud kulude tõttu ka loobuma.

Hankija peab Riigihanke kvalifitseerimistingimuste seadmisel arvestama lisaks laenulepingutest tulenevatele nõuetele ka kindlustuslepingu tingimustega. Kindlustuslepingud seavad tavapärastelt tingimuseks, et kunsti transportimisel on kohustus

⁵ Pakkimise, transpordi ja vajadusel ka tolliformaalsused riiki sisenemisel korraldab ja teostab nii edasi- kui ka tagasireisi puhul kunstiteoste transpordile spetsialiseerunud ettevõtte, võimaluse korral laenutaja poolt määratud ettevõtte.

⁶ Kõik veotoimingud peavad olema Louvre muuseumi kuraatorite osakonna poolt heaks kiidetud (..) ,kaasa arvatud vedajaga sõlmitud teenuse osutamise leping.

⁷ Kõik transpordiga seonduvad korraldused, nii saabuvad kui ka väljuvad, peavad olema Mauritshuisi kunstimuuseumi poolt heaks kiidetud.

⁸ Koduleht: <https://icefat.org/>

kasutada kvalifitseeritud kunsti transporditeenusega tegelevat ettevõtet. Mõned kindlustusandjad sätestavad kindlustuslepingus kindlustusandjale õiguse kohaldada kõrgema marginaaliga kindlustusmakset juhul, kui kunstiteose transpordiks kasutatav vahend või viis ei vasta lepingutingimustele. See omakorda tähendab, et mittekvalifitseeritud partnerit kas ei aktsepteerita laenutaja või kindlustusandja poolt või kui peaks juhtuma, et laenutaja teenuseosutajat aktsepteerib ja kindlustus on valmis kindlustama, mis on ebatõenäoline, siis võib Hankijale lisanduda täiendav märkimisväärne kulu suurenenud kindlustusmaksete näol.

Samuti peab Hankija oma tegevuses, sh kunstiteoste laenamisel ja laenule andmisel lähtuma rahvusvahelise muuseumide komitee eetikakoodeksist (ICOM), UNESCO kultuuriväärtuste ebaseadusliku väljaveo tõkestamise juhistest jt valdkondlikest regulatsioonidest ning laenamise protsessi eest vastutavad ja neid koordineerivad registrarid⁹ juhinduma koguhoidjate ja registrarite eetikakoodeksist. Eeltoodud juhised ja standardid määravad mh kunstiteoste pakendamise, temperatuuri- ja niiskusraamatu, turvanõuded, sõidukite spetsifikatsioonid, dokumenteerimise jms. Seetõttu annab varasemalt täidetud leping muuseumi või mäluasutusega usaldusväärse ja rahvusvaheliselt usaldusväärse kinnituse, et pakkuja tunneb rahvusvahelisi konservaatori- ja logistikanoodeid ja on tegutsenud kõrgeima riskitasemega esemetega.

5.2. Kõik muuseumid ja mäluasutused tegutsevad ühtsete kõrgete standardite alusel, eesmärgiga tagada museaalide ja kunstiteoste säilitamine. Kõik muuseumid ja mäluasutused lähtuvad transporditeenuse hankimisel samadest tingimustest, mistõttu on põhjendatud nõue, et referentsina kontrollib Hankija, kas pakkujad on osutanud kunstiteoste või museaalide transporditeenust muuseumitele või mäluasutustele. Varasemad teenuse osutamise lepingud muuseumite või mäluasutustega tõendavad ettevõtja valdkondlikku usaldusväärset ning aitavad tagada, et ettevõtja on teadlik valdkonnas kehtivatest nõuetest ning standarditest ning on suuteline lepingut nõuetekohaselt täita.

5.3. Vaidlustaja väited, et ka muud väärtuslikud või õrnad esemed vajavad eritingimusi, mistõttu on kunstiteoste transport sarnane teiste õrnade kaupade transpordiga, on ekslikud. Kolimisteenuse või tavalise kaubaveo, sh õrnade kaupade veo standardid ei ole kuidagi võrreldavad kunstiteoste vedude standarditega ning valdkondliku praktika kohaselt ei aktsepteeri laenutajad muude, sh erikäitlust nõudvate kaupade vedude referentse kunstikaupade transportimisel. Samuti on valdkonnas tavapärane, et kindlustusfirmad ei kata kahju, kui transporditeenust ei osuta professionaalne kunstikaupade transpordiga tegelev ettevõte.

5.4. Hankija ei nõua, et pakkuja peab olema kunsti veole spetsialiseerunud ettevõtte või olema ICEFAT-i liige. Hankija on seadnud kvalifitseerimistingimustena minimaalsed nõuded, mis lähtuvad rahvusvahelistest konservaatori- ja kindlustusstandarditest, sõlmitavatest laenulepingutest ja valdkondlikest juhistest, millele edukas pakkuja peab vastama. Hankija poolt kehtestatud nõuded on otseselt seotud hankelepingu esemeks olevate teenuste pakkumisega.

Vaidlustaja väide, et Hankija on suunanud Riigihanke mõnele varasemale pakkujale, on seetõttu alusetu.

⁹ registrar on isik, kes korraldab museaali või kunstiteose transport ning viib läbi riskihindamise. Eestis on vaid üks registrar, kes töötab hankija alluvuses.

Tulenevalt kõrgendatud nõuetest rahvusvahelisele kunstiteoste veole, on kunstilogistikas tegutsevaid ettevõtteid kogu Euroopas vähe, kuid seda objektiivsetel põhjustel, mitte Hankija valikute tõttu. Hankija ei saa hanketingimusi kujundada selliselt, et need oleksid meelepärased ettevõtjatele, kes ei vasta Hankija rahvusvaheliste partnerite või kindlustusandjate poolt seatud nõuetele sellisel juhul ei oleks võimalik kunstiteoseid üldse Eestisse transportida.

5.5. RHS § 101 lg 1 p 2 ei keela referentsperioodi lühendamist juhul, kui hankija järgib RHS § 98 lg-s 1 sätestatud. Hankija on seisukohal, et referentsperioodi lühendamine on lähtudes Riigihanke perioodist proportsionaalne, asjakohane ja põhjendatud. Referentsperioodi lühendamisel on tagatud konkurentsi efektiivne ärakasutamine RHS § 3 p 3 tähenduses.

Referentsperioodi lühendamine on kooskõlas TK-s esitatuga. Hankija on TK-s selgitanud, et ta korraldab oma erinevates filiaalides (Kumu kunstimuuseum, Kadrioru kunstimuuseum, Mikkeli muuseum, Niguliste muuseum ja Adamson Ericu muuseum) igal aastal mitmeid rahvusvahelisi näitusi koostöös erinevate partneritega. Rahvusvaheliste näituste puhul on Hankija ülesandeks korraldada kunstiteoste transport lähetatavast muuseumist SA Eesti Kunstimuuseumi filiaali ning pärast näituse lõppu korraldada kunstiteoste transport tagasi lähetaja muuseumisse.

Hankija jaoks on oluline, et edukas pakkuja tegutseks järjepidevalt kunstiteoste transportteenuse osutamise valdkonnas ning omaks hiljutisi kogemusi hangitava teenuse osutamisel. Hankija hinnangul oleks 36 kuu pikkune referentsperiood liiga pikk, hindamaks pakkuja hiljutist kogemust.

5.6. Hankija hinnangul ei ole kahe lepingu täitmise nõue aasta kohta ebaproportsionaalne ega diskrimineeriv, arvestades hankelepingu eset ning hangitavate teenuste iseloomu. Riigihanke puhul on Hankija ootuseks, et pakkuja oleks suuteline aastase perioodi jooksul osutama 6 erinevat edasi-tagasi sõitu kunstiteoste transportimiseks TK-s nimetatud Euroopa linnadesse. Kuivõrd TK eeldab mitut erinevat kunstiteoste vedu Euroopasse, on Hankija ootus, et pakkuja oleks suuteline korraldama veoga seonduvat logistikat. Lisaks peab pakkuja olema suuteline tagama transporditavale kaubale vajalikud hoiutingimused sõidu ajal.

Hankija ei ole piiranud lepingute täitmise asukohta, mistõttu on Riigihankes võimalik osaleda pakkujatel, kes on osutanud teenust väljaspool Eestit.

Lepingu maksumusega seotud kvalifitseerimistingimus on otseselt seotud teenuse osutamise tavapärase maksumusega. Hankija kogemusest lähtudes on edasi-tagasi transporditeenuse hind Kesk-Euroopasse ligikaudu 20 000 eurot. Seega antud kvalifitseerimistingimuse abil on Hankijal võimalik veenduda, et pakkuja on teostanud vähemalt ühe veo mõnda kaugemasse riiki. TK kohaselt vajab Hankija transporditeenuseid kaugematest sihtriikidest, sh nii Kesk- kui ka Lõuna-Euroopast. Eelnevalt tulenevalt soovib Hankija põhjendatult veenduda, et pakkujal on eelnev kogemus kunsti transportimisel mitme tuhande kilomeetri kaugusel asuvasse riikidesse ning et transporditeenuse osutaja on suuteline korraldama selleks vajaliku logistika ning täitma pikamaatranspordiga seonduvad tingimused, nagu näiteks peatuste ja ööbimiste nõuetekohane, st kunstiteoste säilimist tagav korraldus.

5.7. RHS § 98 lg 1 võimaldab hankijal kehtestada pädevusnõudeid, millele pakkuja töötaja(d) peavad vastama.

Kunstiteoseid transportivalt juhilt nõutakse rahvusvahelise praktika kohaselt enamasti varasemat kunstiteoste transportimise valdkondlikku kogemust järjepidevalt üle kolme aasta või tehtud tööde referentse pikema aja jooksul, nt 5 aasta väärtuses, seega ei ole varasema valdkondliku töökogemuse nõude näol tegemist ebahariliku nõudega. Samuti nõutakse mõnedel juhtudel juhtide taustakontrolli läbiviimist või muude eriliste turvameetmete rakendamist. Transporditeenuseid pakkuvate ettevõtete poolt kasutatavate juhtide kogemus on sageli nõutav tingimus ka laenulepingutes ja kindlustustingimustes.

Vastutav autojuht on isik, kellel lasub peamine vastutus transporditava kunstiteose või museaali säilimise eest. Autojuht peab tagama sobivad hoiutingimused nii laevatranspordi kasutades kui ka näiteks öösel. Kunstiteoseid transportivate veokite juhtidelt on nimelt nõutav spetsiifiliste protseduuride tundmine (öised turvalised seiskamiskohad, kliimatingimuste kontroll, teoste paigutamine vastavalt konserveerimisnõuetele). Samuti on vastutav juht sageli ka teoste käsitlemise eest vastutav isik.

Seega peab Hankija oluliseks, et vastutaval juhil oleks pikaajaline töökogemus kunsti transportimisel, st oskus arvestada kunsti transpordiks sobivate tingimustega ning nõue on otseselt seotud hankelepingu esemeks olevate teenuste osutamisega. Hankija hinnangul saab sellise transporditeenuse osutamiseks kasutada vaid valdkondlikult kogunud autojuhte, kes oskavad vastavate riskidega adekvaatselt arvestada.

5.8. Hankija täiendavad seisukohad.

5.8.1. Muuseumite ja mäluasutuste omandis olevate museaalide ja kunstiteoste transportimisele kohalduvad nõuded ei ole samaväärsed erakogude teoste transportimisele esitatavate nõuetega. Eragaleriidel ning erakollektsionäridel on võrreldes muuseumite ja mäluasutustega ulatuslik diskretsiooniõigus valida teostele sobiv vedaja. Erakogu omanik on vaba korraldama talle kuuluvate teoste transporti endale sobival viisil. Erakogu omanikul puudub teine osapool, kelle poolt esitatud nõudmistele transporditeenus peab vastama. Samuti kannab erakogu omanik teoste kahjustumise või hävimise riski ainuisikuliselt. Seega erakogu omanik võib, aga ei pea, korraldama kunstiteoste rahvusvahelise transpordi tavapraktikat järgides, sõltuvalt oma riskivalmidusest.

5.8.2. Riigihanke raames hangib Hankija transporditeenust talle laenuks usaldatud kunstiteostele. Teoste omanikud on välisriigis tegutsevad muuseumid või mäluasutused. Muuseumite ja mäluasutuste kohustus on tagada kultuuriväärtuslikele esemetele sobivad keskkonnatingimused. Kultuuriväärtuste seisukord võib halbade hoiustamis-, eksponeerimis- ja keskkonnatingimuste, nagu näiteks valgustus, temperatuur, niiskus või õhusaaste tõttu halveneda. Nende tingimustega tuleb omakorda arvestada teoste transportimisel, st ka teoste transportimisel tuleb vedajal tunda standardeid, mida rakendavad teoste hoidmiseks muuseumid ja mäluasutused.

Muuseumid ja mäluasutused on teoste laenamisel seotud lepingupartnerite poolt kehtestatud nõuetega, aga ka kindlustusandja poolt kehtestatud tingimustega ning muuseumiseadusest (edaspidi MuuS) ja Vabariigi Valitsuse 26.09.2013 määrusest nr 140 „Rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise kord ja loetelu riskidest, mida näituse kahjuhüvitus ei kata“ (edaspidi Määrus) tulenevate tingimustega.

Transporditavate kunstiteoste kindlustamiseks kasutab Hankija nii kommertskindlustust kui ka Eesti riiklikku kahjukindlustust (state indemnity) kõikidel juhtudel, mil laenutaja on nõus

seada aktsepteerima. Riikliku kahjukindlustuse puhul kindlustab riik teoste laenutaja riskid samal põhimõttel, nagu seda teeb kommertskindlustus. Määruse alusel moodustab Muinsuskaitseameti peadirektor ühekordse või alalise nõuandva komisjoni. Määruse § 4 lg 4 p 4 alusel teeb komisjon kahjuhüvitise tagamisest keeldumise ettepaneku juhul, kui dokumentidest ilmneb, et esitatud dokumendid ei tõenda piisava kindlusega, et näituse säilimine on tagatud või näituse eksponeerimise eesmärgil kasutamiseks andja esitatud tingimused

Juhul kui laenutaja ei kiida heaks transporditeenuse osutajat, ei pruugi riik väljastada garantiid kahjuhüvitise tagamiseks.

Riikliku kindlustuse kasutamine säästab muuseumi rahvusvaheliste näituseprojektide puhul kommertskindlustuse kulude kandmisest. Kultuuriministriumile kahjukindlustuse määramise taotlust tehes peab Hankija lisama transpordipartneri tutvustuse ning transpordipartneri poolse allkirjastatud kirjelduse transpordi korraldusest ning riskide maandamise meetmetest koos vastutavate juhtide andmetega. Lisaks soovib ministrium kirjalikku kinnitust, et laenutaja oleks transpordipartneri aktsepteerinud.

Oma väidete tõendamiseks esitab Hankija Kultuuriministriumilt poolt 12.04.2026 väljastatud selgituse nr 12-3/421-1 (vt lisa 1). Kultuuriministrium märgib, et rahvusvaheliste näituste korraldamisel on muuseumide transpordipartneri usaldusväärsus ja kutsealane pädevus otseselt seotud riigi poolt võetavate rahaliste riskidega. Oma selgitustes tugineb Kultuuriministrium MuuS § 27 lg-le 1, mille kohaselt peab näituse kahjuhüvitise tagamist taotlev muuseum esitama dokumendid, mis tõendavad, et näituse vedaja (transpordifirma) töökorraldus tagab näituse säilimise. Kultuuriministrium on seisukohal, et transpordiettevõtte pädevus on otseselt seotud riikliku garantii andmise võimalikkusega. Transpordiettevõtte pädevus annab riigile kindluse, et riskid näituse kahjustumiseks või hävimiseks on maksimaalselt maandatud. Kultuuriministrium on selgitanud, et positiivse otsuse tegemise eeldus on, et vedu teostab kunsti- või muude kultuuriväärtuste (olenevalt konkreetse muuseumi spetsiifikast) transpordile spetsialiseerunud ettevõtja, kelle pädevus ja usaldusväärsus on objektiivselt tõendatav. Muu hulgas näitab usaldusväärsus varasem koostöö muuseumide või teiste mäluasutustega ning sõidukijuhtide töökogemus.

MuuS § 8 sätestab, et riigile kuuluvasse muuseumikogusse arvatud museaali võib anda kasutamiseks teisele muuseumile, asutusele, juriidilisele ja füüsilisele isikule teadustöö, eksponeerimise ja muul eesmärgil, kui muuseum on veendunud museaali nõuetekohases säilitamises. Juhul kui analoogne säte sisaldub ka laenutaja riigi õiguses, on laenutajal seadusest tulenev kohustus veenduda, et laenule antavate esemete säilimine on tagatud ka veo ajal. Isegi juhul, kui analoogne säte laenutaja siseriiklikust õigusest otsesõnu ei tulene, on laenutajal kui omanikul õigus kehtestada nõuded talle kuuluvate teoste eksponeerimise, hoiustamise ja transpordi tingimuste osas. Seega on Hankijal kohustus tagada, et laenutatavaid kunstiteoseid transpordiks just valdkonnas kogenud transpordiettevõtte, kellel on mh varasem koostöökogemus muuseumite ja mäluasutustega.

5.8.3. Lisaks kohaldavad ka kommertskindlustusandjad samalaadseid kõrgeid nõuded kunstiteoste transportteenuse kontrollimisel. Hankija esitab oma väidete tõendamiseks Hankija lepingupartneriks oleva kommertskindlustusandja selgituse, mille kohaselt kunstiteoste transport on äärmiselt tundlik ja spetsiifiline ülesanne, mis ületab kaugelt tavapärase kolimisteenuse nõuded. Kunstiteosed ei ole mitte ainult hindamatu kultuurilise ja

ajaloolise väärtusega, vaid on ka väga tundlikud välise mõjude, näiteks temperatuuri, niiskuse, vibratsiooni ja ebaõige käsitsemise suhtes. Sel põhjusel on oluline, et kunstiteoste transporti teostaksid ainult sellele valdkonnale spetsialiseerunud transpordiettevõtted, kellel on vajalikud teadmised, kogemused ja seadmed. Oma selgituses toob kindlustusandja mh välja, et kunstikindlustuse raames on tavaks, et transpordiettevõtte valik on riskihindamise põhikomponent. Kindlustusandjad nõuavad tavaliselt, et kunstiteoste transporti teostaksid spetsialiseerunud ja sertifitseeritud ettevõtted, kes suudavad tõendatavalt vastata kõrgetele ohutus- ja hoolsusstandarditele. Kunstiteoste transportimisele mittespetsialiseerunud transpordiettevõtja kaasamine rikuks neid nõudeid ja võiks kaasa tuua piiratud kindlustuskaitse või isegi kindlustuskaitse andmisest keeldumise.¹⁰ Seega on ka kindlustusandja hinnanud Hankija poolt kehtestatud kvalifitseerimistingimusi valdkonnas hädavajalikeks.

5.8.4. Hankija poolt esitatud lisad 3–8 on konfidentsiaalsed, mistõttu taotleb Hankija lisadele 3-8 Vaidlustaja juurdepääsu piiramist.

Esitatud laenulepingud tõendavad, et Hankija on seotud laenutaja poolt kehtestatud tingimustega laenulepingu esemeks olevate teoste transpordi korraldamisel. Seega tõendab Hankija, et enne kunstiteoste üleandmist vedajale kontrollib kunstiteoste lähetaja alati põhjalikult transporditeenust osutava ettevõtte sobivust. Juhul, kui Hankija poolt hangitud teenuse osutaja ei vasta laenuandja poolt kehtestatud nõuetele, kasutatakse laenutaja poolt valitud teenuse osutajat (vt lisa 3-8).

Hankija on viimase kahekümne aasta jooksul sõlminud ligi 200 kunstiteoste laenulepingut erinevates Euroopa riikides ja Ameerika Ühendriikides asuvate muuseumitega. Seega on Hankijal pikaajaline praktika rahvusvaheliste kunstiteoste laenamisele ning Hankija tunneb põhjalikult valdkondlikku praktikat. Rahvusvaheline näitustegevus on kultuuripärandi säilitamise seisukohalt kõrge riskiga tegevus, mille osas on vajalik kaaluda ja rakendada kõrgeimaid turvalisuse standardeid. Laenuatavat museaali või kunstiteost transportides on riskid selle kahjustamisele või hävimisele kõrged, mistõttu on laenuatava muuseumi või mäluasutuse kohustus analüüsida kõiki riske ning nõuda kõrgeimate riskide maandamise meetodite kohaldamist.

5.8.5. Objektiivselt on põhjendatud lugeda samaväärseks tööks sama kõrgete standardite alusel tegutsevatele tellijatele, st muuseumidele ja mäluasutustele, tehtud töid.

Muuseumitele ja mäluasutustele kehtivad nõuded teoste transportimisel ei ole ja ei saa olla täidetud tavapärase kolimisteenuse raames. Käesolevas vaidluses ei saa laskuda arutellu selle üle, millised võiksid olla minimaalsed nõuded üleüldiselt kunstiteoste transportimisele.

Hankija vajab transportteenust, millele kohaldatakse kõige kõrgemaid valdkondlikke standardeid. Kui Hankija ei saa kvalifitseerimistingimustena seada rahvusvahelise kunstitranspordi standarditele vastavaid kutsealase kvalifikatsiooni nõudeid, ei vasta Riigihange enam Hankija vajadustele ega võimalda Hankijal hangitavat teenust üleüldse

¹⁰ Within the framework of art insurance, it is common practice that the selection of the transport company is a key component of risk assessment. Insurers typically require that the transport of artworks is carried out by specialised and certified companies that can demonstrably meet the high standards of safety and care.

Engaging a non-specialised transport company would violate these requirements and could result in limited or even denied insurance coverage.

kasutada.

5.8.6. Hankija esitab oma 02.04.2026 menetluskandides toodud väidete tõendamiseks kahe kunstiteoste ja museaalide transpordiga tegeleva ettevõtte töökuulutused. Londonis tegutsev, rahvusvahelise kunsti ja museaalide veoga tegelev ettevõtte Constantine on seadnud vastutava autojuhi (senior driver) kandideerimistingimuseks viie aasta pikkuse valdkondliku töökogemuse (vt lisa 9).¹¹ Teises esitatud töökuulutuses oodatakse kandidaadilt vähemalt 3 aasta pikkust valdkondlikku töökogemust (vt lisa 10). Antud kuulutused tõendavad, et ka valdkonnas tegutsevad transporditeenuse osutajad seavad ise ranged tingimused autojuhtidele, keda tööle võtta soovitakse ning valdkondliku töökogemusega autojuhti vastutava autojuhi töökohale ei värvata. Kuivõrd tööandjad kehtestavad oma töötajatele samaväärsed nõuded, ei saa pidada Hankija poolt juhtidele kehtestatud nõuet ebaraportionaalseks ja mittevajalikuks.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

6. Vaidlustusmenetlus toimub RHS-is sätestatud korras. Riigihanke alusdokumentide vaidlustamisel järgneb vaidlustuse esitamisele hankija vastus vaidlustusele, seejärel saab vaidlustaja õiguse hankija vastuse kohta oma täiendavaid seisukohti esitada. Kui vaidlustaja on kasutanud seda õigust ja esitanud täiendavaid seisukohad, siis annab vaidlustuskomisjon reeglina hankijale õiguse tähtajaks laekunud vaidlustaja selgitustele vastata ja vaidlustaja poolt koos täiendavate seisukohtadega esitatud dokumentide ning taotluste kohta oma seisukohti esitada.

Kõik tõendid, mida hankija peab vajalikuks, peavad olema esitatud koos esialgse vastusega. Tõendid ei ole ette nähtud üksnes vaidlustuskomisjonile, tõendeid peab saama hinnata ka teine menetlusosaline (vaidlustaja), mistõttu ei saa hankija esitada oma väidete tõendamiseks dokumente/tõendeid alles vastates vaidlustaja täiendavatele seisukohtadele. Eelkõige seepärast, et vaidlustajal puudub võimalus nende kohta vaidlustusmenetluses oma arvamust avaldada.

Hankija ei ole oma 02.04.2026 vastusele mistahes tõendeid ei lisanud. 14.04.2026 esitas Hankija aga 10 dokumenti (vastuse lisad 1–10, sh lisad 3–8 on konfidentsiaalsed).

Kuna Hankija oli 02.04.2026 vastuses laenulepingutele viidanud ja esitanud ka tõlked teatud punktidest, siis võtab vaidlustuskomisjon vaidlustusaja toimikusse konfidentsiaalsetena lisad 3–8. Lisa 1 jätab vaidlustuskomisjon toimikusse võtmata, sest vaidlustuskomisjonile suunatud Kultuuriministeeriumi 12.04.2026 selgitus nr 12-3/421-1 puudutab riiklikku garantiid, mida Hankija 02.04.2026 vastuses ei kajastata (tegemist on täiesti uue põhjendusega). Lisad 2, 9 ja 10 jätab vaidlustuskomisjon toimikust välja põhjendusel, et tegemist on inglisekeelsete dokumentidega, mille tõlkeid pole esitatud ja vaidlustuskomisjonil pole selles vaidlustusmenetluse etapis enam võimalik anda tähtaega tõlkimiseks. RHS § 195 lg 6 kohaselt asjaajamine vaidlustusmenetluses ja vaidlustuse läbivaatamine toimuvad eesti keeles.

7. TK-s on toodud:

1) Riigihanke eesmärk - *leida SA Eesti Kunstimuuseumile partner muuseumi rahvusvaheliste*

¹¹ Kättesaadav ka: <https://constantine.bamboohr.com/careers/156>

näitustega seotud kunstiteoste transpordiks 2026.–2027. aastal;

2) Ülevaade - SA Eesti Kunstimuuseum korraldab oma erinevates filiaalides (Kumu kunstimuuseum, Kadrioru kunstimuuseum, Mikkel muuseum, Niguliste muuseum ja Adamson Ericu muuseum) igal aastal mitmeid rahvusvahelisi näitusi koostöös esinevate partneritega. Rahvusvaheliste näituste puhul on muuseumi ülesanne korraldada nõuetekohane kunstiteoste transport. Perioodil 01.07.2026–31.05.2027 korraldab SA Eesti Kunstimuuseum rahvusvahelist transporti kokku kuue näitusega seoses, mis toimuvad kolmes muuseumi filiaalis – Kumu kunstimuuseumis, Kadrioru kunstimuuseumis ja Niguliste muuseumis Hangitava teenuse kirjeldus Hangitav transporditeenus hõlmab kunstiteoste Euroopa-sisest transporti peamiselt edasi-tagasi transpordina. Hankija näeb ette transpordi korraldamist maatranspordina, vajadusel toimub ülevedu praamiga.

Seega soovib Hankija sõlmida hankelepingut rahvusvaheliste näitustega seotud kunstiteoste transpordiks.

8. Hankija on „Hankepass täiendavate selgitusega“ RHS § 101 lg 1 p-i 2 ja lg 2 alusel kehtestanud järgmised pakkujate kvalifitseerimise tingimused:

„Pakkujal peab olema hankeobjektiga seonduv tegevuskompetentsus. Pakkujal peab olema järjepidev kogemus käesoleva hanke esemele sarnaste teenuste osutamisel käesoleva hanke algamisele vahetult eelneva 60 kuu jooksul. Sarnaseks teenuseks loetakse: museaalide ja/või kunsti rahvusvaheline transport.

Tingimuse kirjeldus:

Minimaalne teostatud tööde arv: 4

Kirjeldus: Kvalifitseerimiseks esitab Pakkuja hankepassis andmed vähemalt nelja (4) käesoleva hanke esemele sarnase teenuse osutamise kohta, mille tellija on muuseum või mäluasutus. Osutatud teenuste hulgas peab olema vähemalt üks (1) leping või tellimus, mille maksumus peab olema vähemalt 20 000 eurot. Lepingud või tellimused peavad olema täidetud hanke algamisele vahetult eelneva 24 kuu jooksul. Loetelus tuleb esitada lühidalt teenuse sisu kirjeldus, teenuse osutamise algamise ja lõppemise kuupäevad (pp.kk.aaaa täpsusega), teenuse maksumus, teenuse tellija nimi, kontaktisik ja tema kontaktandmed.“

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija sätestatud kvalifitseerimise tingimused on ebaselged - tingimuse kirjeldus ei ole kooskõlas sissejuhatava osaga. Reeglina sätestatakse kvalifitseerimise tingimus osas „Tingimuse kirjeldus“, mistõttu võib aru saada ka nii, et kvalifitseerimise tingimus on üksnes Tingimuse kirjelduses. Kuid Hankija selgitustest tulenevalt on tegemist kahe pakkujate kvalifitseerimise tingimusega:

- 1) järjepidev kogemus museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse osutamisel Riigihanke algamisele vahetult eelneva 60 kuu jooksul (edaspidi Tingimus 1);
- 2) vähemalt neli museaalide ja/või kunsti rahvusvaheline transpordi teenuse osutamise lepingut, mille tellija on muuseum või mäluasutus, sh ühe lepingu või tellimuse maksumus peab olema vähemalt 20 000 eurot ja mis peavad olema täidetud Riigihanke algamisele vahetult eelneva 24 kuu jooksul (edaspidi Tingimus 2).

Vaidlustaja on vaidlustanud selle, et:

- 1) pakkujal peab olema museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse järjepidev osutamise kogemus Riigihankele eelneva 60 kuu jooksul;
- 2) nõutakse museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi kogemust;
- 3) nõutud lepingud peavad olema täidetud Riigihankele eelneva 24 kuu jooksul;
- 4) nõutud lepingutest ühe maksumus peab olema vähemalt 20 000 eurot.

5) nõutud lepingutes peab tellijaks olema muuseum või mäluasutus.

Hankija pole üheski vaidlusaluses küsimuses Vaidlustajaga nõustunud.

8.1. Kvalifikatsiooni kontrollimiseks nõutavate dokumentide ja seeläbi ka kvalifitseerimise tingimuste valik on hankija õigus. Kuid kvalifitseerimise tingimuste valik hankija poolt ei saa olla meelevaldne. Hankijal tuleb kvalifitseerimise tingimuse kehtestamisel lähtuda RHS-ist.

RHS-ist tulenevad nõutavate tõendite loetelu ja ka kvalifitseerimistingimuste proportsionaalsuse ning hankelepingu esemega seotuse nõuded.

RHS § 101 lg 1 p-i 2 kohaselt *pakkuja või taotleja tehnilise ja kutsealase pädevuse kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks võib hankija nõuda vastavalt hankelepingu alusel [---] tellitavate teenuste [---] olemusele, kogusele ja kasutusviisile järgmiste andmete ja dokumentide esitamist:*

2) nimekiri hankija kindlaksmääratud tunnustele vastavate[---] teenuste osutamise lepingutest, mis on täidetud riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul, koos teabega nende maksumuse, kuupäevade ja teiste lepingupoolte kohta.

Seega RHS § 101 lg 1 p-i 2 alusel saab kehtestada kvalifitseerimise tingimuse ja nõuda tingimuse täitmise tõendamiseks teatud tunnustele vastavate lepingute, mis on täidetud riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul, esitamist.

RHS § 101 lg 2 kohaselt *käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud tingimuste sätestamisel võib hankija piisava konkurentsi tagamiseks arvesse võtta andmeid [---] rohkem kui 36 kuu eest täidetud asjade müügi või teenuste osutamise lepingute kohta.*

Seega RHS § 101 lg 2 alusel võib RHS § 101 lg 1 p-i 2 alusel kehtestatud kvalifitseerimise tingimuse täitmise tõendamiseks nõuda pakkujalt lepinguid pikema aja kui riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul.

RHS § 98 lg 1 teise lause kohaselt *kvalifitseerimise tingimused peavad vastama hankelepingu esemeks olevate asjade, teenuste või ehitustööde olemusele, kogusele ja otstarbele ning olema nendega proportsionaalsed.*

Kvalifitseerimise tingimus on kooskõlas RHS-iga, so on vastav ja proportsionaalne, kui ta on kohane ja vajalik. Tingimus on kohane, kui sellele vastavus väljendab pakkuja võimet (suutlikkust) hankelepingut nõuetekohaselt täita. Tingimus on vajalik, kui pakkuja võimet (suutlikkust) hankelepingut nõuetekohaselt täita ei ole võimalik sama veenvalt tõendada teistsuguse, kergema tingimuse abil.

RHS § 98 lg-st 1 ja ka § 3 p-ist 1 tuleneb, et kvalifitseerimise tingimus peab vastama hankelepingu esemeks olevate teenuste olemusele, kogusele ja otstarbele, olema vajalik eesmärgi saavutamiseks ega tohi olla ebaproportsionaalselt range (hankija tegutseb riigihanke korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt).

Õigusvastased on ka sellised pakkujate kvalifitseerimise tingimused, mis takistavad pakkujatel hankemenetluses osalemist, piiravad õigusvastaselt konkurentsi RHS § 3 p-i 3 mõttes.

8.2. Hankija 14.04.2026 seisukohade lisadest 3 – 8 (laenulepingud) järeldeb, et:

- 1) laenulepingutes on kehtestatud nõuded transpordile ja vedajale;
- 2) teoste transporti peab teostama kunstiteoste veole spetsialiseerunud ettevõtja;
- 3) vedaja peab olema kutseorganisatsiooni liige;
- 4) Hankijal on kohustus kasutada valdkondlikult tunnustatud transporditeenuse ettevõtjat, kelle kasutamise laenuaja eelnevalt heaks kiidab.

Lisaks laenu- ja kindlustuslepingutele põhjendab Hankija Tingimust 1 sellega, et Riigihanke eesmärgist lähtuvalt on Hankija jaoks oluline, et teenuse osutajal oleks pikaajaline järjepidev kogemus just museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi valdkonnas.

Sõnaveeb¹² annab sõnale *järjepidev* järgmised tähendused - katkematu, pidevalt jätkuv. Mis tähendab seda, et Tingimuses 1 nõuab Hankija, et pakkuja oleks katkematult ja pidevalt alates 18.03.2020 tegelenud museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse osutamisega. Kuid samas Hankija märgib oma vastuses, et ta ei nõua, et pakkuja oleks spetsialiseerunud sellele tegevusele.

Hankija ei ole Riigihanke alusdokumentides ega ka vaidlustusmenetluses selgitanud seda, kuidas ta kavatses sellise kogemuse olemasolu pakkujal kontrollida ja mida tähendab Hankija jaoks *järjepidev* (kas igal aastal peab olema mingis ulatuses seda teenust osutatud), kuid need asjaolud ei ole antud juhul ka olulised, sest Tingimus 1 ei ole kooskõlas RHS-iga.

RHS ei näe ette sellise katkematu, pideva, mingis valdkonnas tegutsemise kogemuse pakkujalt nõudmist. Kui Hankija soovib teenuse hankelepingu sõlmimise riigihankes kvalifitseerimise tingimuse kehtestamise kaudu kontrollida pakkuja suutlikust sõlmitavat hankelepingut täita, siis saab seda teha RHS § 101 lg 1 p-i 2 alusel ja nõuda nimekirja teatud tingimuste vastavatest lepingutest.

Laenulepingute ja kindlustuslepingute nõuded ei võimalda teha erandit ja kehtestada RHS-iga vastuolus olevat pakkujate kvalifitseerimise tingimust.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Tingimus 1 on vastuolus eelkõige RHS § 101 lg 1 p-iga 2.

8.3. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et ebaproportsionaalseks ei saa lugeda Tingimuses 2 toodud nõuet, et pakkujal on lepingud just museaalide¹³ ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse osutamisel.

Tehnilise ja kutsealase pädevuse raames referentslepingute kontrollimise eesmärgiks on eelkõige see, et pakkuja oleks varem olnud analoogses olukorras ja omandanud vastava kogemuse, mitte ei peaks hakkama alles hankelepingu täitmise ajal kindlaks tegema museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi nõudeid. Kui pakkujal selliste asjade rahvusvahelise transpordi eelnevat kogemust pole, siis suurendab see Hankija riske. Nõuda just museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise veo kogemust ei ole asjakohatu ja on vastavuses sõlmitava hankelepingu esemega.

¹² <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/j%C3%A4rjepidev/1/est>

¹³ museaal on muuseumis arvele võetud kultuuriväärtusega ese

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankijal ei ole võimalik samaväärselt veenduda pakkuja suutlikkuses sõlmivat hankelepingut nõuetekohaselt täita siis, kui lubatud oleks samavõrra eriliste, kergesti purunevad, riknevad või väärtuslikud asjade rahvusvahelise transpordi teenuse osutamise lepingud. Vaidlust ei saa olla selles, et museaalide ja kunstiteoste transportimiseks on eritingimusi ja nõutav on eriline kohtlemine. Hankija riske aitab maandada üksnes selline pakkuja kogemus, mis on saadud museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transporditeenuse osutamisel.

Hankija huvi hankelepingu kvaliteetse täitmise vastu on piisavalt kaalukas ja riskid piisavalt suured, et tingimus ei riiva Vaidlustaja ettevõtlusvabadust ebaproportsionaalselt.

Vaidlustuskomisjoni hinnangul on oluline ka see, et Hankija pole nõudnud üksnes museaalide rahvusvahelise transpordi teenuse osutamise varasemat kogemust – pakkuja vastab Tingimusele 2, kui tal on kunsti rahvusvahelise transpordi osutamise varasem kogemus.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Tingimuses 2 toodud nõue, et pakkujal on lepingud just museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse osutamisel, ei ole Vaidlustaja toodud põhjendustel vastuolus RHS-iga.

8.4. Vaidluse all on see, kas Tingimuses 2 on RHS § 101 lg 1 p-i 2 alusel õiguspärane lühendada 36 kuud ja kehtestada nõue, et pakkuja kvalifitseerimiseks peavad nõutud tingimustele vastavad lepingud olema täidetud Riigihankele eelneva 24 kuu jooksul.

„Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne“, Juura 2025, § 101 kommentaar nr 25 järgi seaduses sätestatud referentsperioodi tuleb käsitleda imperatiivsena ning üldjuhul ei ole hankijal õigust seda lühendada.

36 kuud on ettevõtjate kaitseks ette nähtud maksimaalne tähtaeg, seda ei saa Hankija lühendada, sest lühendamine paneks halvemasse olukorda ettevõtjad, kes on Hankija nõuetele vastavaid lepinguid täitnud kolm aastat tagasi. Vastav Rahandusministeeriumi selgitus on leitav <https://fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/korduma-kippuvad-kusimused#kvalifikatsioon> (küsimus nr 16).

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Tingimuses 2 ei ole kooskõlas RHS § 101 lg 1 p-iga 2 nõuda, et tingimustele vastavad lepingud peavad olema täidetud Riigihankele eelneva 24 kuu jooksul.

8.5. Vaidlus on Tingimuses 2 esitatud nõude osas, et lepingutest ühe maksumus peab olema vähemalt 20 000 eurot.

Kui lähtuda Riigihanke eeldatavast maksumusest (mille avaldamist Hankija RHS § 23 lg 9 alusel ei soovi) ja sellest, et TK kohaselt nähakse ette vähemalt 6 sõitu, neist 4 edasi-tagasi sõitu, siis võib ühe sõidu maksumus olla umbes 20 000 eurot.

Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et lepingu maksumusega seotud kvalifitseerimistingimus on otseselt seotud teenuse osutamise tavapärase maksumusega ja et 20 000 eurose maksumusega leping näitab seda, et pakkuja on teostanud vähemalt ühe veo mõnda kaugemasse riiki. Nõustuda tuleb Hankijaga ka selles, et vähemalt 20 000 eurose maksumusega leping näitab pakkuja eelnevat kogemust kunsti transportimisel mitme tuhande

kilomeetri kaugusel asuvasse riikidesse ning et pakkuja on eeldatavasti suuteline korraldama selleks vajaliku logistika ning täitma pikamaatranspordiga seonduvad tingimused (sh kunstiteoste säilimist tagav korraldus).

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Tingimuses 2 esitatud 20 000 eurose maksumusega lepingu nõue ei ole Vaidlustaja toodud põhjendustel vastuolus RHS-iga.

8.6. Vaidlus on Tingimuses 2 esitatud nõude osas, et lepingutes peavad tellijaks olema muuseum või mäluasutus.

8.6.1. Muuseumi mõiste ja tegevuse õiguslikud alused on sätestatud muuseumiseaduses.

Vaidlustuskomisjon leidis autoriõiguse seadust ja säilituseksemplari seadusest viite mäluasutusele. Sõnaveebi¹⁴ järgi on mäluasutus asutus, mis tegeleb info kogumise, säilitamise, töötlemise ja vahendamisega, nt raamatukogu, muuseum, arhiiv.

Hankija selgituste kohaselt tegutsevad kõik muuseumid ja mäluasutused transpordi tellimisel ühtsete kõrgete standardite alusel, lähtuvad samadest tingimustest. Hankija leiab, et varasemad teenuse osutamise lepingud muuseumite või mäluasutustega tõendavad pakkuja valdkondlikku usaldusväarsust ning aitavad tagada, et pakkuja on teadlik valdkonnas kehtivatest nõuetest ning standarditest.

8.6.2. Hankija küll väidab, et muuseumid ja mäluasutused kohaldavad museaalide ja kunsti transportimisel nõudeid, mis ei ole samaväärsed erakogude teoste transportimisele esitatavate nõuetega, kuid ei ole toonud välja ühtegi konkreetset tõendust erisuste kohta. Hankija viitab standarditele ja eriliste nõuetele, kuid vaidlustusmenetluses ei ole selgunud see, milliseid standardeid ja nõudeid rakendavad ainult muuseumid ja mäluasutused.

Asjaolu, et erakogu omanik on vaba korraldama kunsti transporti, ei tähenda seda, et nõuded oleksid alati leebemad. Reeglina on need nõuded kirjas lepingutes, kui Hankijale on mõned transpordi nõuded olulised ja sellised, mis näitavad pakkuja suutlikkust hankelepingut nõuetekohaselt täita, siis tuleks need kehtestada kvalifikatsiooni tõendavate lepingute tingimustena.

Ka Riigihanke alusdokumentides („Pakkumuse esitamise ettepanek“, „Vastavustingimused“, lisa 3 „Hankelepingu kavand“, TK) ei ole viiteid tellitava teenusega seotud standardeile, mida vedaja peaks eelnevalt tundma ja hankelepingu täitmise ajal järgima. TK p-is 4 on toodud üldised nõuded transporditeenusele (transport peab toimuma kliimafurgoonis, kui ei ole nimetatud teisiti, vajalik ööpäevringne stabiilse kliima tagamine vahemikus 18–22 kraadi, auto furgoon peab olema transpordi ajaks plommitav, auto furgoonil peab olema õhkvedrustus ja tõstukiga tagaluuk, kastid peab saama transpordi ajaks rihmadega furgooni külge fikseerida, jne). Vaidlustuskomisjoni hinnangul on tegemist selliste elementaarsete nõuetega, mis peavad tagama museaalide ja kunsti hoidmise transpordi ajal. Puudub mõistlik põhjendus järelduseks, et neid nõudeid kehtestavad kunsti transpordi tellimisel üksnes muuseumid ja mäluasutused.

8.6.3. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et pakkuja kogemust, usaldusväärust ja teadlikkust ei näita mitte see, kes on olnud museaalide ja/või kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse

¹⁴ <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/m%C3%A4luasutus/1/est>

osutamisel teine lepingupool, tellija, vaid see, mis tingimustega lepingut on täidetud. Puudub mistahes alus asuda seisukohale, et teistele tellijatele täidetud kunsti rahvusvahelise transpordi teenuse osutamise lepingute alusel ei peaks järgima valdkonnas kehtivaid nõudeid.

Vaidlustaja on täiendavate seisukohtade lisas 1 esitanud kirjavahetuse ettevõtjaga, kes tegeleb mh kunstiteoste erakollektsioonide kolimisega. See näitab, et lisaks muuseumitele ja mäluasutustele võib kunstiteoste transporti tellijaid olla teisigi.

8.6.4. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Tingimuse 2 nõue, et lepingutes peavad tellijaks olema muuseum või mäluasutus, on vastuolus RHS § 98 lg 1 teise lausega - see nõue pole ei kohane ega ka vajalik.

Vaidlustuskomisjon peab vajalikuks märkida, et ehkki Tingimuses 2 ei ole selgesõnaliselt nõutud hankelepinguid, vaid seda, et lepingu teine pool peab olema olnud muuseum või mäluasutus, viitab Tingimus 2 kaudselt sellele, et pakkujalt oodatakse eelnevate hankelepingute olemasolu, sest Eesti muuseumid ja mäluasutused saavad seda teenust tellida üksnes hankelepingute alusel. Hankija pole sellele Vaidlustaja väitele vastu vaieldnud. RHS § 98 lg-s 3 sätestatud hankelepingute puudumise tõttu kvalifitseerimata jätmise keeld tähendab ka seda, et hankelepingute olemasoluga seotud nõuet ei tohi kvalifitseerimist välistava tingimusena sätestada.

9. TK p-is 4 on Hankija seadnud „Üldised nõuded transporditeenusele“ ja nõudnud mh, et *autoga peavad kaasa sõitma kaks juhti. Vastutava juhi nõutav varasem töökogemus kunsti vedamisel on vähemalt 5 aastat, teisel juhul vähemalt 2 aastat.*

9.1. Hankija selgituste kohaselt on kehtestanud vastutava juhi varasema pikaajalise (vähemalt 5 a) töökogemuse nõude kvalifitseerimistingimuseks RHS § 98 lg 1 alusel. Hankija hinnangul on tegemist proportsionaalse nõudega, võttes arvesse teenuse osutamisele kohalduvaid nõudeid ning vastutaval autojuhil lasuvat vastutust.

Vaidlustuskomisjon ei nõustu Hankijaga, et tegemist on pakkujate kvalifitseerimise tingimusega. RHS § 101 lg 1 p 6 ei võimalda Hankijal kehtestada kvalifitseerimise tingimust pakkujate juhtide või teenuse osutamise eest vastutavate spetsialistide kogemuse kohta.

Nõue autojuhtide töökogemusele on esitatud TK-s ühe tellitava transporditeenusele esitatava nõudena. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et tellitavale teenusele esitatava nõudena ei välista RHS nõuet teenuse osutamisel kasutatavate isikute varasemale töökogemusele.

Seega on tegemist pakkumuse vastavuse tingimusega, mille täitmist kontrollib Hankija pakkumuste vastavuse kontrollimise etapis.

9.2. Ilmselt on TK p-is 4 silmas peetud kahte (2) autojuhti, kellest üks on vastutav autojuht. Nõutav töökogemus peab olema saadud mitte lihtsalt kaubaveol, vaid kunsti transpordil.

TK p-is 4 on toodud juhtide ülesanded:

- 1) teoste peale ja maha laadimine ning kinnitamine ja lahti võtmine autos;
- 2) vajadusel teoste pakkimine ja lahtipakkimine välisriigis, laenaja esindaja juuresolekul;
- 3) vajadusel tolliprotseduuride korraldamine Hankija nimel;

4) vajadusel kuriiride¹⁵ transpordi korraldamine.

Asjaolu, et rahvusvahelises praktikas nõutakse varasemat kunstiteoste transportimise valdkondlikku kogemust järjepidevalt üle kolme aasta või tehtud tööde referentse pikema aja jooksul, nt 5 aasta jooksul või juhtide taustakontrolli läbiviimist, ei põhjenda seda, miks Hankija on nõudnud vastutavalt juhilt vähemalt 5-aastast kunsti vedamise kogemust - mingeid erinõudeid (vastutust) TK ega ka muud Riigihanke alusdokumendid vastutava juhi tegevusele ei sea.

9.3. TK p-ist 4 ei tulene see, millist töökogemust Hankija kontrollib ja mille alusel ta seda teeb. See on informatsioon, mis peab pakkumuse esitamisest huvitatud ettevõtjatele olema enne pakkumuse esitamist teada. Hankija ei saa alles pärast pakkumuste esitamist otsustada seda, millist autojuhi töökogemust ta kontrollib.

Autojuhi töökogemus kunsti vedamisel saab tekkida kas töölepingu alusel töötamisel (nn üldine töökogemus, tööstaaž) või täidetud lepingute/tellimuste alusel. Hankija pole nõudnud pakkujalt pakkumuses mistahes andmete esitamist autojuhtide, nende varasema töökogemuse kohta - ei andmeid tööandjate ja töö sisu kohta ega ka andmeid täidetud lepingute/tellimuste kohta, mis tõendaksid kunsti vedamist.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et TK p 4 autojuhtide töökogemuse nõude osas on vastuolus eelkõige RHS § 3 p-iga 1, mille kohaselt hankija tegutseb riigihanke korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt.

10. Vaidlustusmenetluse kulud

10.1. Vaidlustusmenetlus lõppemisel RHS § 197 lg 1 p-is 5 nimetatud vaidlustuse osalise rahuldamisega kuulub kohaldamisele RHS § 198 lg 2.

10.2. Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks kogusummas 3915 eurot (ilma käibemaksuta), 14,5 tundi, tunnihind 270 eurot.

Vaidlustuskomisjon leiab, et Vaidlustaja lepingulise esindaja kulud on vajalikud ja põhjendatud.

Hankija on esitanud tähtaegselt taotlused lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks kogusummas 4800 eurot (käibemaksuta), 24 tundi 200 eurot tund.

Vaidlustuskomisjon leiab, et Hankija lepinguliste esindaja kulud on mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlus ei olnud õiguslikult keeruline ja vaidlusaluseid tingimusi, mida tuli Hankijal vaidlustusmenetluses põhjendada, oli üksnes kolm. Vajalikuks ja põhjendatuks peab vaidlustuskomisjon õigusteenuse osutamist Hankijale mahus 18 tundi kogusummas 3600 eurot (käibemaksuta).

10.3. Käesoleval juhul hõlmas vaidlustus kahte kvalifitseerimise tingimust (5-st Vaidlustaja põhjendusest 3-ga vaidlustuskomisjon nõustus) ja ühte TK tingimust (mille osas vaidlustus

¹⁵ Sõnaveebi järgi laenutatavat näituseeset transpordi ajal saatev ja selle seisundit kontrolliv isik, kes esindab väljalaenavat muuseumi

rahuldatakse).

Riigikohus on 11.12.2020 otsuses kohtuasjas 3-20-1198 (p 28) asunud seisukohale, et vaidlustuse rahuldamise proportsiooni ei tule mõõta mitte nõudeid mehaaniliselt loendades, vaid hinnanguliselt nende sisulist kaalu arvestades.

Arvestades Vaidlustaja erinevate nõuete sisulist osakaalu, mahtu ja raskusastet, hindab vaidlustuskomisjon vaidlustuse rahuldamise proportsiooniks 70%. Seega kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele 70% tasutud riigilõivust, so 896 eurot ja 70% Vaidlustaja esindaja kuludest, so 2740,5 eurot (käibemaksuta).

Vaidlustajalt Hankija kasuks välja mõistetavate esindajate kulude proportsioon on 30%, so 1080 eurot (käibemaksuta).

(allkirjastatud digitaalselt)